

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 464559/6

בבית הדין הרבני האזורי אריאל

לפני כבוד הדיינים:

הרב י' יהודה גליק – אב"ד, הרב דוד בר שלטון, הרב אברהם דב זרביב

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שולמית סרי)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אלי ביטון)

הנדון: כתובה בספק מורדת

פסק דין

בפני ביה"ד תביעת האשה לתשלום כתובתה.

הצדדים נישאו בשנת 2005 ולהם 3 ילדים.

בפני בית הדין תביעות גירושין הדדיות. ביום 5.7.17 הבעל תבע תביעת גירושין בבית הדין, לתביעתו כרך את נושא החזקת הילדים, הסדרי שהייה, מזונות הילדים וחלוקת הרכוש.

האשה תבעה תביעת גירושין וכתובה ביום 20.12.17.

גם בדיונים בפני ביה"ד הבהירו הצדדים כי שניהם מבקשים להתגרש.

לאחר דיון שהתקיים בא' מרחשון (30.10.19) בתיק הגירושין והכרוך לו, בעיקר בנושא הכתובה ומזונות הילדים, הגישה האשה תביעה רכושית.

בהחלטה מיום כ"ג במרחשון התש"פ (21.11.2019) החליט בית הדין כי: "על הצדדים להתגרש זמ"ז ויפה שעה אחת קודם, עקב הפירוד הממושך והרצון של שני הצדדים להתגרש", וכן: "לקבוע מועד לדיון בתביעת הרכוש... לאחר הדיון נודיע ההחלטה גם בעניין הכתובה".

בדיון שהתקיים ביום כ"ד שבט (19 בפבר') נכחו הצדדים וב"כ. נשמעו טו"מ הצדדים לעניין הדירה ולעניין הכתובה. בסופו של הדיון הסכימו הצדדים כי ביה"ד יפנה את הבעל לבדיקת פוליוגרף שתבחן האם קיים קשר רומנטי עם אשה אחרת בשלוש השנים האחרונות לפני עזיבת האשה עד הבית, ובהתאם לתוצאות הבדיקה ביה"ד יכריע בתביעת הכתובה ולפי שיקול דעתו של ביה"ד. ביה"ד קבל בקניין עם הצדדים על הסכמה זו.

הבעל ניסה להתחמק מביצוע בדיקת הפוליוגרף, ושוב, בתאריך כ"ה בסיון התש"פ (17.06.2020), כתב בית הדין החלטה בעניין. וכי: "וכפי שבית הדין כתב בהחלטה הנ"ל 'בית הדין ימתין לסיכומי האישה וכמובן שבית הדין ייקח בחשבון את אי הליכת האישה לבדיקת פוליוגרף'".

הצדדים הגישו סיכומים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עיקר טיעוני הצדדים ע"פ הסיכומים

טיעוני האשה

האשה חוזרת על האמור בכתב התביעה.

- א. אודות הדירה האשה השתתפה בתשלום המשכנתא מכספי המשכורת וכן מכסף שקיבלו בהלוואה מאחיה, המשכנתא רשומה על שני הצדדים. יש כוונת שיתוף בנכס מעצם שהאשה השתתפה כל השנים בתשלום המשכנתא. המשכנתא ירדה מהחשבון של הבעל ומהחשבון של האשה ירד כל שאר הוצאות הבית. הדירה נקנתה רק מכספי משכנתא למעט סכום מזערי בסך 2,000 ש"ח שניתן בחתימת ההסכם ש-1,000 ש"ח היו מכספי האשה. האשה היא שהצליחה להגיע להסכם על קניית הדירה לאחר שההסכם לקניית הדירה התפוצץ.
- ב. ההסכם הממון עליו חתמו הצדדים קודם הנישואין היה בחוסר תום לב, משום שהם כבר גרו יחד כמה שנים והאשה כבר הייתה בהריון וההסכם נכפה עליה שאם לא תחתום הוא לא יתחתן עימה. ההסכם נחתם בעת הכנסה לדירה ולא בעת הרכישה מה שמוכיח שהחתימה על ההסכם ניכפה על האשה משום שבעת הקניה לא היה לבעל מנוף ללחוץ על האשה להסכים להסכם הממון. האיש הפר את הסכם הממון בזה שהאשה השתתפה בתשלום המשכנתא. בהסכם הממון כתוב 'לבית המשפט לענייני משפחה במחוז מרכז הסמכות לדון על ההסכם'. הבעל גרר את האשה לבית הדין לא בכדי והדבר מהווה הפרה של ההסכם.
- ג. האשה לא מסכמת את טענותיה לגבי הכתובה.

טיעוני האיש.

- א. האיש שילם את המשכנתא לבד. המשכנתא נלקחה על שמו בלבד הדירה רשומה על שמו של האיש בלבד. האיש הפקיד את משכורתו לחשבון השותף ומשם שולמה המשכנתא. על פי דרישתו של האיש המשכנתא והארנונה שולמו בתחילה בכדי לא ליצור חוב. האיש הפקיד את ניהול החשבון בידי האישה וקיבל ממנה אך ורק דמי סיגריות לא היו לו דרישות נוספות. האיש ערך צוואה שהוא מוריש את הדירה לאחר מאה ועשרים לשלושת בנותיהם המשותפות.
- ב. ההסכם הממון נערך נחתם ואושר בבית המשפט טרם הנישואין. הסכם ממון צופה פני עתיד להסדיר את חלוקת הרכוש בעת פקיעת הנישואין. ההסכם נחתם עשרה חודשים טרם הנישואין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ההסכם נחתם בהסכמה חופשית כאמור בפרוטוקול בית המשפט.

ג. אודות תביעת הכתובה: האשה מורדת סירבה במשך חודשים לחיי אישות.

האשה עזבה את הבית מרצונה, האיש אינו אלים ולא נקט מעולם באלימות כלפי האשה. האשה עזבה מרצונה את הבית חרף תחנוניו של האיש ואף הציע שימשיכו לגור ביחד בחדרים נפרדים.

התובעת חטפה את הילדות ועברה לג' לא אישור בית הדין.

האשה מסיתה את הבנות.

האשה הגישה תלונת שווא כלפי האיש וזאת רק לאחר שעזבה את הבית והחלו ההליכים בבית הדין.

טענת האשה שהאיש בגד באשתו שלוש פעמים הוכחשה.

ד. ההסכמה ללכת לפוליקרף הייתה על בסיס השאלות שנכתבו בהחלטת בית הדין ולא כפי שהציע בעל המכון הפוליקרף שזה שינוי מהותי מההסכמה.

עד כאן עיקרי טענות הצדדים.

דיון והכרעה

בפני בית הדין שני נושאים הטעונים הכרעה, עניין חלוקת הדירה ועניין הכתובה (530.000 ש"ח), ולכאורה הם שני נושאים שאינם קשורים זה לזה.

בעניין הרכוש בית הדין סבור מכיון שהאשה חתמה על הסכם ממון שהדירה תהיה שייכת לבעל והחתימה הייתה לאחר שידעה האישה על אופן התשלום, שהרי לדבריה ההסכם נחתם לאחר עשרה חודשים מיום קניית הדירה, מוכיח שהאשה הסכימה שהדירה תהיה של הבעל על אף כל טענותיה.

בית הדין לא מקבל את טענתה שההסכם נכפה על האשה משום שבכל הסכם אדם מוותר על משהו תמורת משהו אחר, וכאן האשה וויתרה כדבריה על הדירה שבלאו הכי הייתה רשומה על שם הבעל תמורת ההסכמה לנישואין.

בית הדין דוחה את כל טענות כוונת השיתוף שטוענת האשה. כוונה לא יכולה לגבור על תנאי מפורש שהותנה בין שני הצדדים טרם הנישואין. על אף שבית הדין מקבל שהאשה השתתפה בתשלום הדירה לפחות בעקיפין, שהרי השתתפה בתשלום שאר הוצאות הבית כך שלבעל נותר כסף פנוי לשלם עבור המשכנתא, בכל אופן האשה נתנה את הסכמתה בהסכם הממון לכך.

האיש הצהיר שהוא ערך צוואה שהדירה תעבור לקטינות לאחר אריכות ימים. דבר זה היה לעיני בית הדין.

לגבי הכתובה, הבעל קנה בקניין בפני בית הדין על הליכה למכון פוליקרף וכי בית הדין יפסוק על פי שיקול דעתו בהתאם לתוצאות הבדיקה. האיש בסופו של יום לא הלך לבדיקה בטענה שהשאלות הוחלפו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין דוחה את טענת האיש כפי שכבר כתב בהחלטה הנ"ל מתאריך כ"ה בסיון התש"פ (17.06.2020) ולאחר שיקול דעת רחב מחליט בית הדין לחייב את הבעל במלוא סכום הכתובה.

הצדדים היו נשואים כ-15 שנה ולא יתכן שהאשה תצא ללא כלום לאחר כל כך הרבה שנים. אומנם האיש הצליח להבטיח שהדירה והזכויות הצבורות על שמו לא יחולקו, אבל בדיוק בשביל מצבים כאלו יש את הכתובה, הבעל הוכיח שדברי האשה לגבי בגידותיו מוצדקות מעצם אי הליכתו לבדיקת פוליגרף ומשנעשה קניין וניתן לבית הדין לפסוק על פי שיקול דעתו, בית הדין פוסק כאמור לחייב את הבעל במלוא סכום הכתובה.

עד כאן דין א'.

דין ב'

אני מסכים עם חברי לחייב בתשלום כתובה אך לא מטעמיה.

במידה והבעל היה מוכיח ע"י הפוליגרף שטענותיו אמת לגבי "הבגידה", היה מוכיח בכך שדבריו על "שלום בית" אמת ולא מן השפה ולחוץ. כעת שגם בקשת ה"שלום" היא רק לחיות יחד "בשביל הבנות" אין כאן "ספק" שמצריך שיקול דעת בקשר לגובה הכתובה.

למעשה ביה"ד פוסק:

- א. הסכם הממון בתוקפו כולל הדירה שתישאר בחזקת האיש.
- ב. האיש ישלם לאישה סך 530.000 ש"ח עבור כתובתה. התשלום יבוצע לא יאוחר מ-90 יום ממועד חתימת החלטה זו.

דין ג

איני מסכים עם חברי שיש לחייב את הבעל במלוא גובה הכתובה ולדעתי בתיק זה יש להגיע לחיוב מחמת הספק לפי שיקול דעת בית הדין.

רקע

הבעל פתח תיק תביעת גירושין ומיד אחריו גם האשה פתחה תיק תביעת גירושין. בזמן פתיחת תיק הגירושין המצב היה שהאשה הייתה מחוץ לבית כמובא בפרוטוקול הדיון ב 2.19:

הבעל: התחתנו בשנת 2005 וזה נישואין ראשונים, יש לנו שלוש בנות משותפות ואנחנו לא גרים ביחד כבר שנתיים והיא עזבה את הבית באוגוסט 2017. זה היה לי מופתע שהיא עזבה עם שלוש בנות ורוקנה את הבית. היא עבדה בב' ועברה לעבוד בתל אביב וחזרה מאוחר, ואני אמרתי לה שזה לא יכול להיות ככה לחזור כ"כ מאוחר, אני רציתי שלו"ב לתקן והיא לא רצתה, אני הייתי מוכן לכל תנאי וראיתי שזה לא הולך ולכן הגשתי תביעת גירושין, אני מוכן לשלו"ב בשביל הבנות. אמרתי לבנות שאם אמא רוצה לחזור יש לה מקום. אני לא יכול לעזוב לשם, אין לי יכולת העבודה שלי כאן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כלומר נקודת המוצא של הדיון שהאשה עזבה את הבית והבעל טוען שהוא מעוניין בשלום בית.

באופן פשוט מדובר על מצב של מרידה מדין מאיס עלי כמשתקף בפרוטוקול ביולי 2018.

האישה: במשך שבע עשרה שנים נתתי לו את הנשמה, לא היה לו כלום, בניתי אותו, מה קיבלתי בתמורה, בגידות, שקרים כמעט אונס, איים עלי, ברחתי מהבית, לא עזבתי, פחדתי ממנו. ניסה לאנוס אותי כמה פעמים, פחדתי שלא יעשה משהו לבנות שלנו, הן מפחדות ממנו. נתתי לו הכול. לא מסוגלת לחיות איתו. חיכיתי משעה עשר בחוץ, לא יכולה להיות איתו לידו, ימות ולא אחזור אליו, אחרי שנה שהשתחררתי מ"בית הסוהר" שהייתי בוא, היה עוזב בחגים, בחופשים, הייתי נשואה והרגשתי כמו אם חד הורית, בחיים לא היה באסיפת הורים אחת, הייתי יועצת באוניברסיטה, עזבתי מקום עבודה ופרנסה, אומר שאוהב אותי, שילדתי את הילדה הראשונה הלך עם מישהי אחרת, הוא נסע אליה, קיבל דו"ח משטרה ומסתבר שנסע עם מישהי אחרת. אתם הייתם חוזרים למישהו כזה שמשקר לכם, בוגד לכם, הרגשתי עבד, שיפחה, אתם הייתם חוזרים לבית כזה".

אומנם לטענת האשה הבעל אשם וגרם לעזיבתה את הבעל והבעל מכחיש את הדברים.

עיקר הביורור שעורך ביה"ד, כפי שכתב הרב זרביב, היה סביב השאלה האם היה לאיש קשר זוגי ויחסי אישות עם אשה אחרת בשלוש השנים האחרונות טרם עזיבתה את הבית.

בירורה של עובדה זו הוא המוקד שעליו סובבת שאלת זכאות האשה לכתובה, שהרי אם עזיבתה הייתה בשל היות הבעל רועה בשדות זרים וכמבואר בשו"ע אהע"ז קנד, א הרי שעזיבתה הייתה כדין ואין עליה דין מורדת.

אומנם מאידך גיסא, לעניין חיוב כתובה יש לדון על פי החכם צבי שם שכתב שבעל רועה זונות מתחייב בכתובה רק לאחר שהתקיימו שני תנאים: התראה, ובנוסף לא שב בתשובה.

בתיק שלפנינו לא התקיימה התראה, ובנוסף גם אם רעה בשדות זרים יש לדון האם רצונו לשלום בית נחשבת כחזרה בתשובה.

ראה שו"ת חכם צבי סימן קלג:

ששאלת ראובן שבא על אשת איש וחוזר בתשובה ואשתו תובע' ממנו גט וליתן לה כתובתה כדאי' בש"ע עכת"ד. ואני אומר נשתקע הדבר ולא נאמר לכוף איש כי ינאף את אשת רעהו להוציא את אשתו בגט, ואפי' במומר לכה"ת איכא פלוגתא, וכבר נודע דבמקום פלוגתא לא כייפינן, ואף לדברי האומרים דכופין לגרש במומר לכה"ת אין זה ענין לנ"ד, ודברי חדושי אגודה שהביא הרב רמ"א אינם ענין לכאן, דהתם ברועה זונות ומוחזק לכך ועומד במרדו ומטעם שכתב בעל האגוד' ד"רועה זונות יאבד הון" וסופו לא יהיה בידו לפרנסה, ואף שאין דעתי נוחה בטעם זה שיהא נידון על שם סופו כבן סורר ומורה, דחידוש הוא ולא גמרי' מיניה, מ"מ אפי' לדברי האגודה אין הדברים אמורין אלא במוחזק לכך, ולענ"ד הוא צריך ג"כ התראה אפי' לדעת בעל האגודה, לא מיבעיא לענין הכתובה דצריך התראה דלא יהא זה חמור מעוברת על דת להפסיד' כתובת' בעיא התראה כדמסקי' בפ' ארוסה, והדברים ק"ו, ומה התם דלהחזיק ממון ומקולי כתובת' שנינו בכל מקום אעפ"כ צריכה התרא', הכא דלהוציא כתובה מיד הבעל עאכ"ו דצריך התראה, ולא עוד אלא דאף אם רצונה לצאת בלא כתובה אין כופין אותו כלל לגרש אלא אחר התראה, דלא יהא איסורא קל מממונא, וז"ב בעיני אף לפ"ד בעל האגודה, ואיך שיהיה אין נ"ד דומה לדברי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעל האגוד', דהתם מיירי במוחזק ורגיל בכך, ועוד דלא היתה כאן התראה, ועוד שהרי שכ' בתשו' ורוצה לקבל עליו דברי חברות, ואפילו אם היה מומד גמור אם לא כפוהו עד ששב לדת ישראל, ודאי שאף האומרים לכוף למשומד יודו כיון שלא כפוהו בעודו בהמרתו כיון שחזר בו שוב אין לכופו, ומכ"ש ברועה זונות שבא לשוב בתשובה, שאף בעל האגודה מודה שאין כופין אם לא בשעבר על קבלתו פעם ושתי', ודבר פשוט הוא שאין לך דבר העומד בפני תשובה, וגם חוזר לכשרותו לכל דבר תכף כשיקבל עליו דברי חכמים לשוב בתשובה שלמה, סוף דבר המעשה בנ"ד ליתן גט הוא שלא כדין ועתיד ליתן את הדין +/מהגהות ב"ד/ ע' שו"ת זכר יהוסף (או"ח סי' ז' ד"ה ובפמ"ג) + ולהיות הדברי' ברורים וגם שאני טרוד מאוד לא הארכתי ושלום כנפש הצבי אשכנזי ס"ט:

בעניין מה שכתב ידידי הרב גליק שעל הבעל להוכיח את בקשת שלום הבית שלו, איני חושב שיש צורך בכך.

הבעל הצהיר מספר פעמים שמוכן לחזור לשלום בית, ודבריו שהוסיף "בשביל הבנות" אינו בהכרח סותר את בקשתו לשלום בית עם האשה, אלא מבטא את רצונו לקשר עם האשה דרך המכנה המשותף האחרון שנשאר, שהינו הבנות.

הפסד כתובת מורדת - בספיקא דדינא

בשאלת המוחזקות בכתובה בספיקות הארכנו בפס"ד מספר 1080750/3 ומסקנתנו שם שהבעל הוא המוחזק.

אומנם בעניין ספק מורדת יש מקום להאריך משום שדינה שונה משאר הספיקות הרגילים ולמרות שבסופו של יום נפסוק על פי שיקול דעתנו, עלינו לדעת לאן הדין נוטה וכדלהלן.

במקום שבפני ביה"ד עומד ספק במציאות האם האשה נחשבת מורדת מחמת מעשיה וטענות הבעל והיא מכחישה איך לדון בדבר והאם יש חיוב כתובה בכה"ג.

בדין ספק מורדת בספיקא דדינא מצינו במקום שנולדו בבעל מומין שהדין שכופין להוציא ונותן כתובה פסק הרמ"א בסימן קנד סעיף א ע"פ הרמ"ה שאם ידעה מכך קודם שנשאת אין כופין אותו לגרש. אמנם הרשב"א וסיעתו חלקו וסברו שיכולה לומר איני יכולה לקבל.

וכתב הבית שמואל שם ס"ק ב' שגם לדעת הרמ"א שאין כופין להוציא אינה נחשבת כמורדת אם אין רצונה לדור עימו משום שיכולה לומר קים לי כהני פוסקים. והבאנו שם את הבית מאיר שחולק משום שהרי יכול לומר קים לי כהני פוסקים שהאשה נחשבת מורדת.

נראה שמחלוקתם תלויה בשאלה בספק בחיוב הכתובה מי נחשב המוחזק, על פי מה שהוכחנו וביירנו במאמר ע"פ מקורות נוספים שבשאלה זו נחלקו הב"ש והח"מ.

אמנם נראה באחרונים לקמן שביארו את דברי הב"ש לא כפי שביארנו אלא מצד סברות אחרות.

עיי' בשו"ת חמדת שלמה סימן נח שכתב בדין מורדת שמדין תורה לא הפסידה כלום רק משום תקנה וכל ספק ראוי להעמיד בגדר של דין תורה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ומכל שכן הכא דודאי מדין תורה לא הפסידה כלום רק דהספק הוא בתקנה... וכל ספק ראוי להעמיד על דין תורה... דבספיקא דתקנתא מוציאים מיד המוחזק".

כלומר הנימוק של החמדת שלמה מצד שאין ספק בתקנה מוציא מידי ודאי חיוב כתובה שיש לאשה.

החזו"א על מסכת כתובות סט, כה כו הכריע כב"ש דמדינא ספק מורדת במחלוקת הפוסקים לא הפסידה כתובתה משום הצורך בהתראות:

"והיינו טעמא דמדינא אף על גב דמורדת לא הפסידה כתובה, דחכמים תיקנוה כחוב גמור, אלא מורדת קנס חכמים להפסידה, וכל שטוענת קים לי ומיפטרא בדין לא חשיבה מורדת ואין ראוי לקנסה וממילא לא הפסידה".

והוסיף שגם במורדת מאיס עלי צריכה התראה אחת להפסיד כתובתה.

נמצא שלדעת החמדת שלמה והחזו"א לפסוק כדעת הב"ש בספק מורדת שלא הפסידה כתובתה. לחמדת שלמה מצד שאין ספק בתקנת מורדת מוציאה מידי ודאי חיוב כתובה. לחזו"א כיון שאין עושים התראה מספק אין לה דין מורדת כלל אפילו מספק.

אמנם יש לבאר שדברי החזו"א בנויים על ההנחה שגם במורדת "מאיס עלי" לא הפסידה כתובתה מיד אלא יש צורך בהתראה כפי שכתב.

אולם אין הדבר מוסכם ויש פוסקים הסוברים שהפסידה כתובתה מיד ואין צורך בהתראה כלל.

עיי' בפד"ר חלק ו' עמ' 344 בשם הגרע"י זצ"ל שלמד בדעת השו"ע שפסק כרמב"ם בדין מורדת "מאיס עלי" שגם לדעת השו"ע אין צריכה התראה והפסידה כתובתה מיד:

(ו) ועכ"פ מאחר שהחקרי לב תפס במושלם בדעת הרא"ש שאף בתובעת כתובתה יש לה דין מורדת דמאיס עלי, וכמ"ש ג"כ הלחם רב בד' הרא"ש, והוסיף החקרי לב שכן נראה מסתמות דברי כל הפוסקים, קשה מאד להוציא ממון מן הבעל המוחזק, שיכול לטעון קים לי כהפוסקים הנ"ל, ואף על פי שלא הכריזו כלל אין להוציאו ממנו כתובה, והגם שבנ"ד לא היתה אלא התראה מפורשת לאשה שתפסיד כתובתה, ומבואר בחי' הריטב"א (הובא בשטמ"ק כתובות סד ע"א) שעכ"פ צריכה התראה לפני שתפסיד כתובתה, וכ"כ בשו"ת הריטב"א (סי' ס"א) (ושאפילו להרמב"ם בעינן המלכה במורדת דמ"ע לפני שתפסיד כתובתה). וע"ע בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' נ"ה) שכ' שכלל גדול בתורה אין מלקין עד שמתרין, וה"נ במ"ע אין להפסידה כתובתה בלא התראה ע"ש. וכן דעת הגאון מהר"ם אלשיך בתשובה (סי' ח'), ע"ש, ובשו"ת מהרלב"ח (סי' פ"א) כ', שאע"פ שמדברי הרמב"ם נראה שא"צ התראה, אלא מפסידה כתובתה מיד, היינו לרמב"ם לשיטתיה דס"ל שכופין לגרשה, משא"כ לדידן שאין כופין צריכה התראה, ע"ש. אבל מד' מרן השו"ע שהעתיק ל' הרמב"ם (מלבד ענין הכפייה) מובא שאף לדידן א"צ התראה, וכ"כ בשו"ת דברי שמואל ארדיטי (סי' ח' דקמ"ב ע"ב), שמדברי מהר"א ששון בתשובה (סי' קפ"ו) מוכח שאע"פ שלא התרו בה שאם לא תחזור תפסיד כתובתה אפ"ה נקראת מאיס עלי, ע"ש. וכ"כ בפשיטות הגאון מהר"ש מטאלון בשו"ת עבודת השם (חאה"ע סי' י"ח דקכ"ג ע"ד), ע"ש. ומעתה בנ"ד כבר הפסידה כתובתה, ומ"ש כת"ר ע"פ החזו"ן איש: דנקטינן לדינא שאינה מפסדת כתובתה עד לאחר י"ב חודש, הנה דברי החזו"ן איש (בנד"מ סי' ס"ט אות א'), הם דלא כמרן הש"ע, וכמ"ש החזו"א בעצמו שם: שד' מרן הש"ע שהעתיק ד' הרמב"ם במאיס עלי שהפסידה כתובתה מיד ולא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הפסידה בלאותיה הקיימין, תמוהים, דכיון דלא פסק כהרמב"ם שכופין לגרש, לא מצינו שיחלוק הרמב"ם על שאר פוס' לחצאין, אלא נקטינן לדינא שאינה מפסדת כתובתה עד לאחר י"ב, ומפסדת בלאותיה הקיימין בדלא תפשה, ע"כ. ונראה דאשתמטיתיה מ"ש בשו"ת הרשב"ש (סי' מ"ה), שפסק, דמורדת דמ"ע מפסידה מיד כתובתה, ואינה מפסידה כלום מן הנדוניא שהכניסה לו, וכן הסכמת הרמב"ם והרא"ש. וכן היה דן א"א הרשב"ץ, ע"כ. והרשב"ש עצמו (בסי' צ"ג) כתב, שר"ת והרמב"ן והרא"ש חלקו על הרמב"ם בדין כפיית הבעל לגרש בטענת מ"ע ופסקו שאין כופין, וכל הכופה לגרש מרבה ממזרים בישראל, וכן היה דן אדוני אבי הרשב"ץ ז"ל שלא לכוף לגרש ולא לכופה לחזור אליו, וכן אנחנו דנין, ע"כ. נמצא שאף הפוסקים החולקים על הרמב"ם בדין הכפייה מודים לו בענין הממון שמפסדת כתובתה מיד ושלא הפסידה בלאותיה הקיימים. וכמו שפסקו הרשב"ץ והרשב"ש. וכן פסק להלכה ולמעשה הגאון מהר"י בן וואליד בשו"ת ויאמר יצחק (סי' קכ"ד) ע"ש. וכן מתבאר בשו"ת פרי צדיק (סי' ב') הנ"ל, וכן עיקר. ומעתה הדרינן למש"כ שהבעל המוחזק במעות הכתובה יכול לומר קים לי כד' הלחם רב והחקרי לב וסיעתם הנ"ל שהפסידה כתובתה.

לדבריו יצא שיסוד דברי החזו"א שאין התראה מספק במאס עלי ולכן אינה מפסידה כתובתה נדחים אם נטען שמורדת מאיס עלי אינה צריכה התראה. נמצא שאין צורך בהתראה להחיל עליה דין מורדת במאס עלי.

בעניין טענת החמדת שלמה שספק במורדת מוגדר כספק תקנה ואינו מוציא מידי חיוב כתובה, יש לדון ביסוד ההפסד של מורדת מאיס עלי את כתובתה, שנראה מהראשונים שהוא מדינא ולא מתקנתה. ראה חידושי הרשב"א מסכת כתובות דף סד עמוד א' ד"ה לעניין המורדת:

"ולענין האומרת מאיס עלי ואיני חפצה לא בו ולא בכתובתו אלא אצא בלא כלום ובלבד שיגרשני אינה מפסדת כלום עד י"ב חדש, ולאחר י"ב אם עדיין היא עומדת במרדה הפסידה כתובתה ואם רצה הבעל לגרש מגרש, ואם גירש תוך י"ב חדש לא הפסידה כלום, ותוך זמן זה אין כופין אותה כלל ואין מכריזים עליה שאין כופין אותה ליבעל למאוס לה וזו כאנוסה היא ואין חוששים שמא עיניה נתנה באחר אחר שהיא רוצה לצאת בלא כלום, וכן כתב ר"ח ז"ל שאם רצה הבעל לגרש תוך זמן זה וליטול כתובתה אין שומעין לו וכשיוצאה הפסידה עיקר כתובה ותוספת וכל מה שנתן לה הבעל משלו, שלא כתב ולא נתן לה אלא אדעתא למיקם קמיה אדעתא דלמשקל ולמיפק לא כתב לה."

וכ"כ רבינו קרשקש וידאל מסכת כתובות דף סג עמוד ב' :

"אבל באמרה מאיס עלי ובמורדת כיון דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה מאי כפיה איכא כי משהי' לה, אדרבה בכך היא רוצה שלא תפסיד הכתובה בכת אחת אלא שתשהא כדי שיצטער הבעל עד שתפחות כל כתובתה. ומיהו במקצת נוסחאות יש אבל אמרה מאיס עלי לא כיפינן ליה. ופרושו דבאמרה מאיס עלי הוא דלא כייפי' ליה מה שאין כן במורדת דכיפי' ליה במאי דלא מפסדי כתובתה לאלתר כיון דמורדת היא דודאי שורת הדין היתה להפסיד לה לזו כתובתה לאלתר טפי מכמה דאמרי לקמן [עב, א] דיוצאות בלא כתובה, אלא דמשום דאמרה בעי' ליה ומצערנא ליה חסו חכמים עליה שלא להפסידה כתובתה לאלתר וקנסוה מעט מעט כדי לראות אם תחזר בה, והיינו כפיה דידיה שהוא היה רוצה טפי שיפסידוה כל כתובתה לאלתר כדי שיוכל לגרשה, דכיון שהיא רוצה לצערו אפי' הוא ודאי היה רוצה לגרש. אבל אמרה מאיס עלי שהיא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אומרת שהוא מאיס עליה לא כיפי' ליה אלא מפסדת כתובתה לאלתר, דמוקמי לה אדינא כיון דמאיס הוא עליה ליכא תקנתא, דתקנתא למאיסותא ליכא. ומר זוטרא אמר דאפילו אמרה מאיס עלי' כיפי' ליה, כמורדת שלא להפסיד לה כל כתובתה לאלתר אלא פוחתינ לה ז' דינר בכל שבת ושבת משום דסבר דאפשר".

וכ"כ החזו"א אבה"ע ס"ט ג-ד.

אמנם ההפלאה ע"ז, ד הביא שני צדדים בביאור יסוד הפסד כתובה כמורדת מאיס עלי האם מפסידה מעיקר הדין או מצד מחילה.

אמנם יש להכריע כהסברו הראשון לאור דברי הפוסקים שהבאנו.

מכאן שמורדת מאיס עלי מפסידה כתובתה ותוספת מעיקר הדין משום שהיא רוצה להתגרש והגירושינ באו ממנה נחשבת כמוציאה אותו, ונמצא שדברי החמדת שלמה שהגדיר ספק מורדת כספק תקנה נסתרים מדברינו, משום שיש כאן ספק מדינא האם יש עליה דין מורדת ומפסדת כתובתה מדינא או לא, ונחשב כספק בעיקר חיוב כתובה ולא בתקנה.

נמצא שלפוסקים שמורדת מאיס עלי אינה צריכה כלל התראה במקום ספק מורדת שלא שייך להפסידה כתובה מצד שאין מתרים מספק כסברת החזו"א.

וכן הדין כמורדת מאיס עלי מפסידה כתובתה מדינא הרי שספק מורדת נחשבת כספק בעיקר החיוב ולא בתקנה.

ע"פ דברינו גם ספק מורדת בטענת מאיס עלי דנים ככל ספק בחיוב כתובה וכיון שהבעל מוחזק פטור מלשלם כתובתה.

ובמורדת מאיס עלי בספק במציאות, כפי שהוכחנו באריכות בפס"ד שציינו לעיל דעת הבית מאיר שלא רק בספק בדין אלא גם בספק במציאות האיש נחשב כמוחזק בכתובה, ולכן בנד"ד שנחשב כספק במציאות האיש נחשב מוחזק בממון מספק.

בתיק זה הבעל קיבל בקניין שבין הדין ידון: "בהתאם לתוצאות הבדיקה ביה"ד יכריע בתביעת הכתובה ולפי שיקול דעתו של ביה"ד".

הרי שלביה"ד ניתנה האפשרות להכריע לפי שיקול דעת אין אנו מחויבים לדון לפי כללי חזקת הממון הרגילים אלא לפי שיקול דעתנו להיכן הדין נוטה בצירוף האומדנה של סירוב הבעל להיבדק בפוליגרף.

לדעתי קיים כאן ספק הנוטה יותר לטובת האשה הן מההיבט ההלכתי והן מצד סירוב הבעל להיבדק על קיום יחסים עם אשה אחרת והתחייבותו לשלם את הכתובה אם ימצא דובר שקר.

מאידך, לדעתי מדובר בכתובה בסכום גבוה ובצירוף העובדה שהרבה חתנים אינם מודעים לכך שחתמתם על הכתובה מחייבת לכן יש לחייב קרוב למחצית הכתובה - דהיינו 250,000 ש"ח.

אפשר לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ג בכסלו התשפ"א (29/11/2020).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב אברהם דב זרביב

הרב דוד בר שלטון

הרב י' יהודה גליק – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה